

Jaudinantis lietuvių emigrantės, netekusios dukros Anglijoje, pasakojimas

PUŠĖ MANO SIRDIES

Tikra
istorija

ALĖ AMBRASAITĖ

ALĖ AMBRASAITĖ

PUŠĖ MANO SIRDIES

OBUOLYS

Nuo manęs atskirta pusė mano širdies, dalis mano kūno ir kraujo. Sako, kad laikas gydo visas žaizdas. Tapau labai stipri, išmokau gyventi su sužalota širdimi, susitaikiau su šiuo kasdieninio laukimo skausmu kaip su kokia lėtine liga. Jau žinau, kad ši mano žaizda niekada neužgis. Vargu ar laikas beišgydys mudviejų su dukryte sužalotas širdis...

Alė Ambrasaitė

PIRMA DALIS

MEILĖS KAINA

Niekas gyvenime neatsitinka be reikalo. Mano mylimiausia dukrytė atėjo į mano gyvenimą prieš tryliką metų tam, kad išmokytų mane pamokų, kurių nepajėgiau išmokti viena. Ji bandė tai padaryti savo begaline, besąlygine meile man – savo mamai. Sunku, per daug skausminga pripažinti, kad nebranginau to taip, kaip turėjau. Mylėjau savo dukrytę nuo pirmos dienos, kai sužinojau, jog laukiuosi. Bet vien meilės vaikui per maža. Jam reikia kasdienio saugumo jausmo. Ar daviau tai savo dukrytei? Skausmingas atsakymas – ne. Galiu pripažinti tai tik nuėjusi mudviejų išsiskyrimo kelią. Prašau jos atleidimo. Ji, trylikametė mergaitė didelėmis protingomis akimis, sako, kad neturi už ką man atleisti. Jos širdutėje tiek daug meilės mamai, kad ten nebeliko vietos nuoskaudoms ir

prisiminimams apie liūdnus ankstyvos vaikystės epizodus. Kaltę dėl to jausiu visą savo gyvenimą. Ir kiekvieną kartą mintyse prašysiu tavo, mano dukra, atleidimo.

2009 m. birželis

Žvilgsniu lydžiu mokyklos kiemu nueinančią savo septynmetę dukrytę. Ji stipriai įsikibusi į socialinės darbuotojos Džulijos ranką. Džulija skuba. Ji jau pasakė Auksei, kad veš ją pas tą pačią globėją, su kuria ji jau gyveno tris savaites pernai rudenį. Mano Auksytė dar tokia maža. Stengiuosi įsiminti kiekvieną detalę, kiekvieną jos mažą skubų žingsnelį. Aš jaučiu, kad šįkart Džulija neparveš dukrytės namo taip greit, kaip pernai. Na ir kas, kad bandžiau teisintis, jog šiandien mano gimimo diena, todėl esu išgėrusi. Aukse jau papasakojo kur kas daugiau: kad mamytė gėrė su josios dėduku (taip ji vadino mano patėvį) jau visą savaitę...

Ant suoliuko šalia mokyklos svyruodamas į visas puses bando sėdėti mano girtutėlis patėvis – Auksės dėdukas. Visi mes vadiname jį tiesiog Joneliu, bet niekada nesikreipiame į jį „tu“. Jis gyvena pas mane nuo metų pradžios tam, kad nuvestų Auksę į mokyklą triskart per savaitę – dienomis, kai aš dirbu nuo 8 val. ryto. Iki šiol viskas ejo si sklandžiai, nors Auksės bendraklasiai jau juokėsi, kad jos

dėdukas turbūt yra pienininkas. Mat Anglijoje nuo senų laikų pienininkai buvo mėlynanosiai – maždaug tokie, kaip mūsų Jonelis.

Šiandien, mano gimimo dieną, Jonelis pasisiūlė pasiimti Aukšę iš mokyklos. Neįtariau, kad savo kišenėje jis spaudė 5 svarus, paslapčia ištrauktus iš mano piniginės. Neįtariau, kodėl jis išeina iš namų geromis dviem valandomis anksčiau, kai iki mokyklos tik penkiolika minučių kelio. Pasirodo, Joneliui reikėjo užsukti į parduotuvę ir nusipirkti butelį vyno. Šį vyną jis išgėrė tiesiai iš butelio keliais gurkšniais – taip, kaip įpratę Lietuvos girtuokliai. Tuomet lyg niekur nieko, kaip jam atrodė, nužingsniavo iki mokyklos. Jau vėliau aš daug kartų klausiu savo patėvio, kodėl jis, išgėręs tą butelį vyno, negrįžo namo? Kodėl visiškai girtas šlitiniavo į vaikų mokyklą? Jis bandys aiškinti, kad yra pareigos žmogus, kad ir kas nutiktų vykdantis savo pažadus...

Po to, kai Jonelis išėjo parsivesti Aukšės iš mokyklos, pradėjau nerimauti tik tuomet, kai jie jau turėjo grįžti namo. Apie ketvirtą valandą popiet mano nerimo mintis nutraukė neįprastas beldimas į duris. Tai buvo policininkas. Jis labai nustebęs, kai atidariau jam duris ir pakviečiau į vidų.

– Jūs turite važiuoti su manimi į mokyklą, – mandagiai paprašė pareigūnas.

– Bet aš galiu ir pati nubėgti iki mokyklos, – dar nesuvokdama situacijos rimtumo pasiūliau aš.

– Tai gerai, kad jūs galite pati judėti, nes aš tikėjau jus rasti kitokios būklės, – aiškino policininkas. – Vyras, atėjęs pasiimti jūsų dukros, yra visiškai girtas ir miega po mokyklos suoleliu.

Policijos mašina atvežė mane prie mokyklos. Čia jau nebuvo nei vaikų, nei juos iš mokyklos pasiimančių tėvų. Ant to vienintelio suoliuko prie mokyklos su plačia šypsena veide bandė sėdėti mano patėvis. Mane pakvietė tiesiai į mokyklą, kur manęs jau laukė direktorė, socialinė darbuotoja Džulija ir du policininkai. Jie buvo maloniai nustebinti, kad nesu tokia girta kaip mano patėvis. Tačiau aš ir pati neslėpiaiu, kad buvau išgėrusi vyno, nes švenčiau savo gimimo dieną.

Policininkas pasiūlė patikrinti mano girtumo laipsnį alkokosteriu. Neatsisakiau. Jis neįvardijo rodomo promilių skaičiaus, tik pasakė, kad automobilio vairuoti jau negalėčiau. Džulija man paaiškino, kad Auksei yra nesaugu grįžti į namus su tokiu girtu dėduku, todėl ji turinti laikinai vykti gyventi pas globėją. Sutikau su tuo nedvejodama. Džulija, negaišdama laiko, mokyklos koridoriais nukeliavo pasiimti Auksės iš jos klasės. Aš galėsiu su ja susitikti tik po dviejų dienų, dviejų valandų pasimatymo metu.

Po kelių dienų Džulija kviečia pokalbio. Dalyvauja ir jos vadovas, vadybininkas, vadinamasis *menedžeris* – kokių penkiasdešimties augalotas juodaodis vyras. Džulija, įkopusi į penktą dešimtį grynakraujė anglė, pati neseniai išgyvenusi skausmingas skyrybas su vyru ir man papasakojusi, kokią stebuklingą galią jai turi antidepressantai, kalba su manimi draugiškai ir, sakyčiau, motiniškai:

– Gal turi problemų su alkoholio vartojimu?

– Taip, – linksiu galva ir ruošiuosi sutikti su bet kuo, kad tik kuo greičiau grąžintų Aukšę namo.

– Tai jau gerai, kad pripažįsti tai, – drąsina Džulija. – Kai tik išspręsi šią problemą, Aukšė galės grįžti namo.

Džiaugiuosi girdėdama šį pažadą. Nes jau esu tikra, šimtu procentų žinau, kad daugiau nebegersiu.

Juodaodis vadybininkas pašaipiai pakomentuoja kažkokius mokslinius duomenis, kad tik labai nedaugeliui moterų pavyksta sėkmingai išspręsti alkoholio problemą. Jis, žinoma, netiki manimi ir įteikia advokatų sąrašą. Su vienu iš jų turiu susitarti dėl atstovavimo man. Šįkart Vaiko tarnyba kreipsis į teismą dėl Aukšės globos nustatymo. Šįkart nebus kaip pernai, kai Džulija, patikėjusi mano pažadais nebegersti, savo mašina parvežė Aukšytę namo.

Aš vis dar naiviai tikiuosi, kad jie nesikreips į teisimą, jei tik aš suskubsiu nuvykti į problemų dėl alkoholio turinčiųjų terapinę grupę. Susitinku su grupės darbuotoja. Ji pažada man, kad greitai galėsiu pradėti darbą grupėje – tam ji tik parašys rekomendacijas.

Viskas bus gerai, nes aš vykdysiu visus socialinių darbuotojų nurodymus. Aš įrodysiu, kad galiu nebegerti. Aš myliu Aukšę labiau už gyvenimą, ir negerti – tai yra mažiausia, ką galiu padaryti, kad tik ji vėl būtų su manimi. Kad tik vėl galėčiau jausti jos šiltas rankytes, apšivijusias mano kaklą. Kad tik vėl galėčiau stebėti saldų jos miegą lovelėje.

Džulija jau pasakė Auksei, kad ji galės grįžti namo, kai mama pasveiks. Tą patį sakau dukrytei mūsų trumpų susitikimų metu. Susitikimų prižiūrėtoja atveža ją iš globėjos namų tris kartus per savaitę. Džulija pasistengė, kad galėtume leisti tas dvi susitikimo valandas baseine. Aukšė labai džiaugiasi tuo – turbūt visi vaikai džiaugtųsi galimybe taip dažnai pliuškentis baseine. Ji savarankiškai išmoko plaukti. Plaukia kaip tikra sportininkė, panėrusi galvą po vandeniu. Vandenyje paskui mus sekioja vertėja ir prižiūrėtoja. Vertėja pasakoja prižiūrėtojai, apie ką mes su Aukse kalbame. Dar kalbame lietuviškai. Aukšė dar moka ir supranta lietuvių kalbą.

2009 m. liepa

Penktadienio vakarą pro pašto skylę duryse įkrenta didelis ir storas vokas. Tai tikrai ne paštininko atneštas vokas – taip vėlai jis nedirba. Voke – šūsnis kažkokių nesuprantamų popierių, kažkokių išvadų. Vienintelis man aiškus tekstas jau pirmadienį kviečia mane į Ričmondo miesto (*Magistrates*) teismą.

Dieve, juk aš dar neturiu advokato. Bandėm su sese, atvykusia padėti man iš Lietuvos, ieškoti jo pagal Džulijos vadybininko sąrašą. Tačiau, kaip tyčia, nė vienas nesutiko imtis bylos. Visi tik patarė vykdyti socialinių darbuotojų nurodymus ir sakė, kad viskas turėtų būti gerai.

Pirmadienio rytą su sese jau esame teismo pastate. Apsaugos darbuotojas, iškratęs mūsų rankines ir perbraukęs per mus detektoriumi, pasiūlo pirma kreiptis į teismo raštinę. Raštinės merginos paduoda pildyti specialias angliškas formas, jei jau taip išėjo, jog neturiu advokato. Formose anglų kalba reikia atsakyti, kokios teismo posėdžio baigties pageidauju. „Grąžinti mano dukrą sesers, Lietuvoje dirbančios psichologe, globai“ – užpildau pageidavimų grafą. Taip pat nurodau, kad pati ketinu aktyviai spręsti savo alkoholio problemą. Nurodau, kad Auksė yra Lietuvos pilietė ir jos nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvoje, kaip ir mūsų su sese.

Kingstono Vaiko tarnybos advokatas pasitinka mane su angliška šypsena ir, spausdamas ranką, klausia, kur mano advokatas. Atrodo truputį nusivylęs, kad tokio neturiu. Tada bando aiškinti man, apie ką bus pirmasis teismo posėdis. Bando parodyti, kad tai tik teisinis formalumas, nes mano duktė nebegali būti globojama pagal 1989 m. Vaikų akto 20 dalį (*Children Act* Section 20). Šį popierių socialiniai darbuotojai pakiša pasirašyti visiems tėvams, iš kurių paima vaikus. Tėvai patvirtina, kad savanoriškai atiduoda savo vaiką laikinai valstybės globai. Praktiškai aš, pasirašiusi šį dokumentą, atidaviau savo dukrą svetimos valstybės globai. Bet ar galėjau žinoti, kad turėjau reikalauti, jog svetimos valstybės tarnautojai – socialiniai darbuotojai, teisininkai – praneštų Lietuvai, kad jos pilietė liko be mamos globos, nes jie šią pilietę paėmė iš mamos? Jungtinės Karalystės (JK) tarnautojai turėjo patys tai padaryti, o ne pakišti man pasirašyti savo angliškus dokumentus bei traktuoti mane ir mano dukrą kaip JK pilietes. Jie šito nepadarė ir buvo labai nepatenkinti, kai aš birželio pabaigoje prašiau nutraukti mano „savanorišką“ sutartį ir grąžinti Aukšę namo, kad ji su teta galėtų grįžti į Lietuvą.

Šiuo mano prašymu Vaiko tarnybos advokatas ketina aiškinti jo skubų prašymą dėl teismo orderio gavimo Auk-

sės trumpalaikiai tarpinei globai (*Interim Care Order*). Jis nė kiek neabejoja, kad teismas išduos šį orderį, nes mama neslepia savo noro išvežti dukrą į Lietuvą dar neprasidėjus teismo procesui.

Socialinė darbuotoja Džulija pakvietė vertėją man ir mano sesei. Ji taip pasirūpino mūsų teisėmis, kad vėliau nepriekaištautume, jog kažką ne taip supratome. Jau teismo posėdyje teisėjas, pavargęs laukti, kol vertėja suras tinkamą žodį, ir sulaukęs mano atsakymų be jos pagalbos, su mano sutikimu paprašys vertėją palikti posėdį. Tai tikrai sutaupys posėdžiautojų laiko ir valstybės pinigų. Džulija po to pastebės, kad anglų kalbą moku kur kas geriau nei ta vertėja.

Mano sesuo posėdyje, dar su tos pačios vertėjos pagalba, bandys aiškinti, jog ji Lietuvoje dirba vaikų psichologe, jog yra Auksės teta ir yra pasiruošusi rūpintis savo dukterėčia. Anglų valdininkai garsiai svarstys: „O iš kur mes žinome, kad jūs psichologė?“ Sesuo rodys jiems savo lietuvišką „Sodros“ darbo knygėlę su įrašais apie darbą, lietuvišką charakteristiką iš darbo. „Kaip mes galime žinoti, kad tai nepadirbta, ir kas čia parašyta?“ – pašaipiai klaus anglų tarnautojai. Jiems netinka lietuviški Lietuvos piliečių dokumentai, neišversti į anglų kalbą.

Vaiko tarnybos advokatas buvo teisus – teismas labai lengvai išduoda mano dukros laikinosios globos orderį. Šis orderis bus pratęsimas kiekvieną mėnesį. Aš naiviai įsivaizduoju, kad po mėnesio, daugiausia – po dviejų, na, trijų – orderio nebereikės pratęsinėti, nes iki to laiko aš savo pastangomis įrodysiu, jog labai rimtai sprendžiu alkoholio problemą.

CAFCASS – tai dar viena atskira JK valstybinė organizacija, ginanti vaiko interesus atskirai nuo vietinės valdžios Vaiko tarnybos. Prasidėjus teismo procesui dėl vaiko globos, CAFCASS skiria vaiko saugotoją (*guardian*), kuris su savo advokatu atstovauja vaikui teismuose. Taigi, teismų procese dėl vaiko globos dalyvauja trys šalys: Vaiko tarnybos socialinis darbuotojas su advokatu, CAFCASS saugotojas su advokatu ir vaiko tėvai – nesvarbu, su advokatu ar be jo – teismo posėdžiai vienaip ar kitaip įvyks. Labai svarbu, kad JK šeimos teismai nėra vieši – į juos neįleidžiamas joks pašalinis žmogus, nesvarbu, ar jis šeimos draugas, ar prijaučiantis kaimynas, ar giminaitis. Žurnalistams be teisėjo leidimo negalima skelbti jokios informacijos apie šių teismų eigą. Visa tai daroma, kad būtų apsaugoti vaiko interesai. Beje, apie vaiko interesų prioritetus ir apsaugą man teks labai dažnai girdėti. Būtent vaiko interesais manipuliuos JK

socialiniai darbuotojai, ekspertai, advokatai ir teisėjai, primdami bet kokius sprendimus dėl mano dukros – svetimos valstybės pilietės.

2009 m. rugpjūtis

Pagaliau pradėdau lankyti terapinę grupę.

– Aš esu alkoholikė. Tai yra nepagydoma liga, kaip cukraligė. Bet aš galiu sėkmingai gyventi su ja, visiškai atsisakiusi alkoholio, panašiai, kaip diabetikai atsisako cukraus, – porinu terapinės grupės darbuotojai, pirmą kartą susitikusiai su manimi, kad sudarytų man terapijos planą.

Visas šias tiesas žinau iš savo sesers – psichologės, dirbusios priklausomybių srityje, ir anoniminių alkoholikų (AA) susirinkimų, kuriuos teko lankyti Lietuvoje ir Anglijoje. Tiesą sakant, niekada nepatiko, o gal tiksliau – netiko man tie AA susirinkimai. Gal kam nors tai ir vienintelė panacėja nuo alkoholio, bet man tai visada atrodė kažkoks robotiškas 12 žingsnių programos vykdymas. Todėl kai, išklausiusi mano porinimus apie tai, kokia esu nepagydoma ligonė, grupės darbuotoja dvejodama nusišypso, man pasidaro kažkiek neramu.

– Mes nelaikome alkoholio problemos liga, – pagaliau paaiškina savo šypsenos reikšmę. – Mūsų terapinė progra-